
CERCETAȘUL IOAN COSTĂCHEL DIN COHORTA „ȘTEFAN CEL MARE”, PAȘCANI. AMINTIRI DIN MARELE RĂZBOI

Maria STAVARACHE-ZAHARIA*

The scout Ioan Costăchel from the "Ștefan cel Mare" Cohort, Pașcani. Memories of the Great War

Abstract

Our paper, „The scout Ioan Costachel from the «Ștefan cel Mare» cohort, Pașcani. Memories of the great war”, present the memories of a scout from 1916 - 1918; how he became a scout and the missions he has had. Also, the situation in the Pașcani area, where many people have fled from areas occupied by the enemy in 1916. The paper includes photos and medals awarded to him for his deeds during the War.

Cuvinte cheie: Ioan Costăchel, Pașcani, zona Pașcani, cercetaș, amintiri, medalii, refugiați, Primul Război Mondial.

Keywords: Ioan Costachel, Pașcani, Pașcani area, scout, memories, medals, refugees, first World War.

Despre Ioan Costăchel și arhiva sa personală

Ioan Costăchel (1905 - 1978) a fost un ofițer al armatei române care a cunoscut cele două războaie mondiale și a avut o participare directă în cel din urmă. El a constituit o mică arhivă personală. Arhiva conține: patru caiete cu *Însemnări* din perioada 1941 - 1945 - participarea la Campania din Est: Eliberarea Basarabiei, bătălia Odesei, activitatea în cadrul unor unități din țară, plecarea din nou pe front la începutul anului 1944, participarea la luptele pentru apărarea teritoriului național, căderea în prizonierat, la 25 august 1944, viața în lagărele din Odesa și Oranki-Monastârca, revenirea în țară cu Divizia „Horia, Cloșca și Crișan”; două caiete cu *Amintiri* despre zona natală Pașcani; documente personale - legitimații, diverse adrese, un memoriu, fotografii, decorații și brevete¹.

Caietele cu însemnări au fost publicate în cartea *Așa cum a fost. Jurnalul unui ofițer român pe frontul de Est și în prizonierat (1941 - 1945)*, în două ediții: prima la Editura MOLDOPRES, Pașcani, 2006, prefătată de cunoscutul scriitor Radu Theodoru, comandor aviator și veteran de război; cea de-a doua, la Editura ARTPRESS, Târgoviște, 2006, prefătată de istoricul academician Florin Constantiniu. *Amintirile*,

*Profesor, București.

¹ Despre această în Arhiva personală a colonelului Ioan Costăchel, deținută de nepotul acestuia, Teodor Vasiliu, Târgoviște; vezi și Dumitru Stavarache, *Colonel Ioan Costăchel (1905 - 1978) - memorialist*, publicat în revista „Valori Pășcanene”. Publicație periodică a Asociației VISARION PUIU - Pașcani, Anul I, Nr.1, februarie 2006, pp. 103 - 104.

care urmează să fie publicate de noi în volum, cuprind: o descriere a așezării de pe Siret, Pașcanii, la începutul secolului al XX-lea, amintiri din copilărie și perioada școlară, amintiri din perioada Războiului de Întregire a României, 1916 - 1919, când a fost cercetaș în Cohorta „Ștefan cel Mare”, din Pașcani (decorat cu medaliile „Victoria”, Crucea comemorativă a războiului 1916 - 1918, Crucea „Meritul Sanitar”). În comunicarea noastră prezentăm doar o mică parte din aceste amintiri, trei secvențe (din cele 44 ce vor fi publicate în volum). Pentru a completa imaginea asupra acestei personalități am adăugat un breviar biografic; este menționată contribuția acestuia la instruirea viitorului rege Mihai, în perioada interbelică, precum și tratamentul inuman de care a avut parte după război pentru faptul că a fost un brav ostaș pe frontul de Est, decorat cu Ordinele „Mihai Viteazul”, „Steaua României” și „Crucea de Fier” germană.

Cum am devenit cercetaș: instruirea și depunerea Jurământului la Fălticeni. Vizita la Mihail Sadoveanu

„Începuse de doi ani Primul Război Mondial. Auzeam discuții despre cruzimile armatei germane în Belgia, dar totul se petrecea atât de departe și nu-mi închipuiam că toate acestea ar putea avea vreo influență asupra țării noastre. Iată însă, că spre sfârșitul lunii iulie am fost chemați la școală toți elevii care terminasem cursul primar abia de-o lună. La școală am fost poftiți să luăm loc în bănci. La catedră erau trei scaune, pe care au luat loc fostul nostru director, domnul Țintilă, un ofițer și proaspătul meu prieten, Mihai Teodorescu. A luat cuvântul domnul director:

Dragi copii, cred că știți cu toții că a început de doi ani războiul între țările din apusul Europei, război la care ia parte și Rusia. Voi ați învățat că neamul nostru românesc se întinde și peste Carpați până la Tisa. După cât se pare, în curând va bate ceasul și pentru neamul nostru, când toți românii de pretutindeni vom fi strânși laolaltă și vom forma o singură țară mare și frumoasă. Pentru ca să ne vedem visul cu ochii, va trebui să facem grele sacrificii. Voi sunteți chemați ca să contribuiți după puterile voastre la îndeplinirea visului milenar al poporului nostru. Iată despre ce e vorba. În țara noastră a luat ființă mai demult Organizația Cercetașilor², formată din copii care au depășit vârsta de 11 ani. Ce rost are Organizația Cercetașilor? Această Organizație v-a trebui să îndeplinească munca celor mari pe locurile unde aceasta este posibil, ca de exemplu: să ajute la spitale, la cantine, să îndeplinească funcția de curier în aceeași localitate și multe alte treburi ușoare, înlocuind astfel pe cei mari care vor fi chemați poate, să lupte pe front. După ce plecați de aici, fiecare dintre voi să vorbiți cu părinții cerându-le voie”.

A luat apoi cuvântul ofițerul, care am aflat că e băiatul lui Gheorghiu, secretarul de la Primărie. El ne-a spus că noi vom fi organizați ca o armată mică. Va trebui să facem instrucție ca soldații, după care vom depune jurământul de credință. Cu instruirea noastră se va ocupa dânsul și va fi ajutat de Mihai Teodorescu. Ne-a mai arătat o fotografie a unui cercetaș în uniformă. Toți s-au repezit s-o vadă dar eu am așteptat

² În România, bazele Organizației Cercetașilor s-au pus în anul 1913; constituită oficial la 12 mai 1914, Organizația Cercetașilor este cosfințită prin publicarea în M. O. nr. 904 din 1915. Sunt informații, publicate în presa vremii, că în anul 1916, numărul cercetașilor era de 9.000, constituiți în 34 de Legiuni și 56 de Cohorte.

să-mi vină rândul. Era o fotografie a unui băiat de vârsta noastră, frumușel, cu o pălărie cu boruri mari. Haina era kaki, de o croială militărească, cu gulerul răsfrânt la gât, unde era înnodată un fel de cravată, albastră; pe piept avea două buzunare mici cu un pliu iar jos două buzunare mai marișoare. Toate patru buzunare erau aplicate. Această haină, ca un fel de bluză, era băgată în niște pantalonași scurți până mai sus de genunchi. La mijloc avea o centură nu prea lată, cu o insignă. În mâna dreaptă, cercetașul din poză, avea un ciomag cam de înălțimea lui, pe care îl ținea cu parte de jos lipit lateral de bocanc, iar cu partea de sus, depărtat de corp cât îi permitea mâna lui întinsă. Cu ținuta lui marțială și cu privirea vulturească, cercetașul din poză, ne-a impresionat adânc pe toți.

După ce am admirat cu toții poza cercetașului, ofițerul ne-a mai spus că toți acei dintre noi, cărora părinții le dau voie, să vină a doua zi pe câmp, la Jitărie, ca să începem instrucția.

Când am ieșit de la ședință, ne-am adunat din nou pe grupuri, ca să comentăm cele-ntâmplare. La toți ne-a plăcut grozav de mult uniforma, căreia nici unul dintre noi nu i-a găsit vreun cusur la-nceput, dar după discuții agitate am ajuns la concluzia că pentru la iarnă nu e potrivită deloc uniforma asta: „Cum o să stăm noi cu pălărie și genunchii goi când o fi gerul Bobotezei?”; „Păi atunci o să ne dea pantalonii lungi și căciuli, că altfel nu-i chip”. „Dar cu ciomagul ce-o să facem?” „O să ne păzim de câini”.

...A doua zi dimineată, eu am fost primul la poarta Jităriei. Cu ocazia asta am dus și vaca la cireadă scutind-o pe mama de un drum lung. Am fost nevoit să mă plimb aproape două ceasuri până să se adune trupa și comandanții. Pe câmp aș fi putut trage un somn serios, dacă n-ar fi fost iarba udă de rouă. Să tot fi fost ora opt când ne-am adunat cu toții, dar din cei de ieri de la școală lipseau vreo opt. În total eram 28, din care vreo 10 erau desculți. Mihai Teodorescu ar fi vrut să-i trimită acasă să se echipeze, dar când i-a întrebat de ce nu și-au adus încălțăminte, aceștia au spus că de-abia la toamnă o să le cumpere și lor ghetе părinții. Ofițerul Gheorghiu³ a apreciat însă că și cei desculți să poată face toată instrucția în afară de întoarcere. Urmează că cei fără încălțăminte vor rămâne deficitari doar la acest capitol. Ajunși la această soluție, am început cu tot elanul munca noastră.

Am luat-o mai întâi cu mersul în cadență și alinierea. Cu o răbdare îngerească, instructorii noștri ne explică mai întâi necesitatea mișcării și ca să ne convingă ne-a așezat câte doi și ne-a spus să ne mișcăm în jurul lor. Cum fiecare mergea în legea lui, ne călcam pe picioare unii pe alții. Cei încălțați nu se sinchiseau prea mult, dar cei desculți au fost convinși primii de necesitatea cadentei. În ceea ce privește adunarea și alinierea, n-a fost prea greu. Ne-a așezat mai întâi după înălțime și trebuia să știm fiecare pe cine aveam în dreapta. Eu îl aveam pe Popescu Grigore, singurul mai înalt ca mine.

Am făcut instrucție vreo două ceasuri apoi ne-a dat drumul acasă după ce ne-a invitat să poftim a doua zi de dimineată, la aceeași oră și dacă e posibil să venim cât mai mulți încălțați, chiar cu ghetе mai rupte. Popescu Grigore a întrebat dacă cei care au

³ Gheorghiu Mihail (1894 - 1945), a luptat în Campania din 1916, fiind rănit în luptele de pe Valea Jiului. După refacere, a participat, în cadrul regimentului 16 infanterie la luptele din Bucovina, Transilvania și Ungaria, în anul 1919. În cel de-Al Doilea Război Mondial, în luptele pentru eliberarea Ungariei, este rănit mortal la Budapesta (15 ianuarie 1945). Cf. Dumitru Stavarache, *Pașcani. Profiluri militare*, Editura Sylvi, București, 2001, p. 58.

două perechi de ghete au voie să le aducă pe amândouă pentru a le împrumuta celor care n-au. Domnul sublocotenent Gheorghiu a fost încântat de propunerea lui Grigore și ne-a spus că ar fi foarte bine dacă mai sunt și alții care au două perechi de ghete să le-aducă pe amândouă. A doua zi am adus și eu ghetele mele cele vechi. E drept că din tocuri nu mai rămăsese mare lucru și ar fi avut nevoie de pinge, dar Ciosu, colegul căruia i le-am dat, a fost foarte mulțumit cu ele. Două bucățele de sfoară, pe care am avut grijă să le aduc, au înlocuit foarte bune șireturile pe care nu le mai aveau. În ziua aceea, am învățat întoarcerile căci acum eram încălțați cu toții.

La vreo săptămână de la începerea instrucției, domnul sublocotenent ne-a anunțat că pe data de 10 august vom merge la Fălticeni, unde o să depunem Jurământul, după care vom defila împreună cu toți cercetașii din județul Suceava. Pentru ca să nu ne facem de râs, trebuia să întărim instrucția și în special să învățăm pasul de defilare, iar cadența și alinierea să fie perfecte.

Într-o dimineață, a apărut la instrucție și Cucu, vătăjelul Primăriei, cu toba pe care o bătea prin târg și prin sat, când avea ceva de adus la cunoștința cetățenilor. Toba asta trebuia să ne servească nouă ca să ținem cadența. Cum însă Cucu o bătea în legea lui, a trecut pe funcția de toboșar, Mihai Teodorescu. Când o bătea tare, pășeam cu stângu, iar când o bătea încet, cu dreptul. Ne-ar fi trebuit o fanfară, dar cum nu aveam de unde o lua, ne-am făcut treaba și cu toba Primăriei.

Dacă ar fi fost după mama, nu m-aș fi dus eu la Fălticeni pentru defilare și Jurământ, cât îi hău. Am avut mare noroc de Maricica și de tata, care m-au susținut convingând-o în cele din urmă și pe mama să-mi dea voie.

Echiparea noastră pentru această solemnitate, a fost o problemă din cele mai complicate pentru instructori. Despre uniforme nici nu putea fi vorba, mai întâi că nu se găseau și apoi chiar dacă s-ar fi găsit, cine ar fi avut bani ca să le cumpere. Ca să avem pe cât posibil o uniformă, s-a hotărât ca peste haine să ne punem șorțurile gri de școală, cu gulerașe albe, iar pe cap să nu punem nimic, dar toți să fim tunși. Cu tunsoarea mi-am luat eu angajamentul să mă ocup. Partea mai proastă era că șorțul meu de anul trecut, că altul nu aveam, îmi rămăsese cam scurt. Ca să-l mai lungească din tiv nu se putea, că era mai închis la culoare și se observa; până la urmă am mers așa cum era.

Cu o zi înainte de plecare, ne-a dat la fiecare câte o banderolă de postav verde cu o panglică albastră cusută de-a lungul la mijloc. Acesta era semnul distinctiv că eram cercetași. Banderola asta trebuia cusută la mâneca stângă, deasupra cotului. În dimineața plecării, n-au venit la gară decât 20 de cercetași, din 32 câți eram de toți. Am plecat câți eram.

Depunerea Jurământului a avut loc în fața bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, unde ne-am strâns în careu și am repetat după un popă, toți odată, formula pe care n-o mai țin minte⁴. Fanfara regimentului cânta „Pentru regiment”. În timp ce ne înșiram pentru defilare pe Strada Mare, am văzut vreo 20 de cercetași veritabili, în uniformă. Pe ei i-au așezat în capul coloanei, îndată după fanfară. Defilarea celor din fața noastră a fost o nenorocire: nici tu cadență, nici aliniere și apoi unii se uitau la

⁴Eu, cercetașul...făgăduiesc să servesc cu dragoste Regele și Patria, să ajut pe aproapele meu și să mă supun legii cercetașilor. Așa să-mi ajute Dumnezeu. Vezi Jurământul Cercetașilor din România, București 2 decembrie 1914, publicat în „Gazeta Transilvaniei”, Brașov, Anul LXXVII, nr. 257, vineri 21 noiembrie (4 decembrie), 1914, pp. 1 - 2.

fanfară, care era în stânga, alții la dreapta, unde erau strânși grămadă ofițeri, civili și cucoane. N-am avut gândul la ei, că trebuia să fiu atent la toba mare la care să bat vârtos cu stângul. Numai după ce am trecut de locul defilării mi-am adus aminte că mai am și piciorul drept. Din câte am putut eu să-mi dau seama atunci, și asta după ropotul de bătaie din palme ale cucoanelor și după figurile fericite ale instructorilor noștri, noi am defilat bine. După atâta efort și atâtea emoții, ne-au dus numai ai noștri, în grădina publică să ne odihnim și să mâncăm ce ne-am adus de-acasă. Eu aveam două pârhoale cu pâine, pe care le păstrasem grijuliu în buzunarele de la pantaloni, sub șorț. Cum era încă devreme și noi nu aveam tren decât dupămasă la șase, Mihai Teodorescu a spus că ar fi bine să mergem la Sadoveanu, sus pe Strada Rădășenilor. Ne-am dus acolo, era cam cald și cam departe, dar nu mi-a părut rău. Sadoveanu avea o casă mare, gospodărească și o livadă de toată frumusețea. Ne-a întâmpinat un băiat, ceva mai mare decât noi, și cam roșcovan la față. Mihai Teodorescu îl cunoștea și i-a spus că suntem cercetași de la Pașcani, că astăzi am depus Jurământul. Tocmai când dădea aste explicații, a venit tatăl său. Era un om voinic, blond, cu obraji roșii și cu nasul cam mic, după părerea mea.

- Vra să zică voi sunteți din Pașcani. Tu ești băiatul lui Costache Teodorescu, care are casă cu doi brazi în față. Te cunosc și pe tine și pe tactu. Da ia spuneți voi, nu vi-i foame?

- Nu Cucoane Mihai, că am mâncat în grădina publică merindea din traistă

- Asta nu-i mâncare. Du-te măi băiete și spune la bucătărie că avem 20 de păscăneni flămânzi. Ne-am dus cu toții într-un chioșc din grădină și cât ai bate din palme, a apărut o mămăligă aburind și vreo trei tigăi cu scrob. După ce-am făcut curățenie în ceaun și în tigăi, cei mai mulți dintre proaspeții cercetași s-au dus la caise și la pere în grădină. Eu am rămas în chioșc și mă uitam lung la el. M-a observat și m-a întrebat:

- Da tu al cui ești?

- Sunt a lui Costăchel. Mama mi-a povestit că ați învățat împreună la școală cu Domnul Busuioc.

- Da cum o cheamă pe mama ta?

- Elisabeta.

- Nu cumva e fata lui Moș Mitru, primarul cel cu plete?

- Ba da.

- Ce mai face Moș Mitru?

- A murit de doi ani.

- Dumnezeu să-l odihnească!

- Dar Doamna Busuioc mai trăiește ?

- Da, stă cu chirie la o mătușă de-a mea. Mama îi duce din când în când câte un borcan cu dulceață.

- Foarte bine face. Dar uite ce: dacă ți-aș da eu un borcan cu șerbet de trandafiri pentru Doamna Busuioc, i l-ai duce tu?

- Sigur că i-l duc.

La plecare, mi-a dat borcanul bine împachetat, atrăgându-mi atenția ca nu cumva să-l sparg. Aveam să-l mai văd după 40 de ani la Mănăstirea Neamț⁵. I l-am dus intact și când i-am spus de unde e, Doamna Busuioc a fost foarte bucuroasă, m-a sărutat și a vrut să-mi dea o bănuță de 50 de bani, dar am refuzat.

Responsabilități de cercetaș, la Primărie și la cantina Crucii Roșii de la Gară

După depunerea Jurământului, nu ne-a mai chemat la instrucție dimineața. Ne adunam de două ori pe săptămână pe la 5 dupămasă, numai cu Mihai, care ne citea dintr-o carte în care erau scrise toate obligațiile cercetașului, dar nici asta nu a ținut mult căci în noaptea „Sfintei Marii”, la 15 august, ne-am trezit din somn în sunetele clopotului cel mare de la biserică. Se începuse războiul și pentru noi.

Din primele zile ale războiului au început pregătirile pentru înființarea a două spitale de Cruce Roșie⁶: unul în sala Cinematografului „Unirea”, de la gară, iar altul în Palatul „Roznovanu”⁷. Maricica și toate celelalte cucoane de la Crucea Roșie, nu-și vedeau capul de treabă. Nici paturile și nici lenjeria de pat nu erau de ajuns și mai trebuiau adunate din donații, de la cei care aveau în plus. Eu fusesem repartizat la Primărie, unde n-aveam nici o treabă așa că umblam toată ziua lela prin târg. Seara însă, eram totdeauna prezent la datorie ca să citesc Comunicatul Marelui Cartier General și să mut stegulețele pe harta din cancelaria unde stătuse ani de zile bietul bunicu. Pe la jumătatea lui octombrie, lucrurile au început să se burzuluiască. Comunicatele erau mai scurte și când căutam pe hartă localitățile pomenite, îmi dădeam seama că lucrurile merg din ce în ce mai rău. Atunci am scos stegulețele și nu am mai găurit harta cu ele. Au început să treacă trenuri pline cu ruși. Când i-am văzut cum cântă în limba lor și ce veseli sunt, nu numai eu, dar toată lumea a fost convinsă că îndată ce ajungăștia pe front lucrurile se vor schimba în bine.

Iată că au început să vină trenuri sanitare pline cu răniți. În gară a luat ființă o cantină la care se prepara, ziua și noaptea, ceai și se aducea pâine neagră tăiată în felii. Aici fusese repartizată Maricica, făcea în tură câte opt ore și seara îi era frică să plece ca să vină acasă singură. De aceea, când i-am propus ca să mă mut și eu la cantină, a fost de acord. Așa se face că într-o bună zi, fără să spun nimănui nimic, m-am mutat la cantina Crucii Roșii de la gară. Cucoana care era mai mare acolo la cantină și căreia Maricica m-a prezentat, a fost de acord cu mutarea mea.

Într-o zi, mi-a dat un buchet mare de flori, ochiul bouului, să le împart la răniții din trenul sanitar care tocmai sosise și care urma să plece mai departe. Când am intrat

⁵ La Mănăstirea Neamț, în apropierea Schitului Vovidenia este casa ridicată, în anul 1937, de Visarion Puiu, Mitropolitul Bucovinei. Această casă a fost cunoscută și prezentată, până în anul 1990, drept Casa Sadoveanu. În prezent este Casa Memorială „Visarion Puiu”, dar adăpostește și Muzeul Memorial „Mihail Sadoveanu”.

⁶ La Pașcani, în anul 1917, erau șase spitale militarizate: două în zona gării, trei în zona „Deal” și al șaselea la Schitul Brătești. Cf. *Pașcani. Municipiul și zona. Monografie*, coordonator Constantin Ciopraga, Polirom, Iași, 2000, p. 160.

⁷ Palatul și biserica au fost ridicate de vistiernicul Iordache Cantacuzino în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. În decursul vremii a avut mai mulți proprietari (Balș, Moruzi, Roznovanu), ultimul fiind istoricul Gheorghe Brătianu (1898, Ruginoasa - 1953, penitenciarul Sighet). Biserica „Sfinții Mihail și Gavril” (1664), a fost singura biserică ortodoxă din Pașcani până după cel de-Al Doilea Război Mondial.

într-un vagon, plin cu răniți așezați în târgi suprapuse și m-a izbit un miros greu de răni infectate, am simțit că nu mai pot respira. Un rănit, fără o mână, care era lângă ușă și gemea în targa lui m-a văzut și mi-a spus:

- Mă puța moșului, du-te cu buruienile astea de-aici, că încă n-am murit. Adă mai bine niște țigări, că ne arde sufletu.

Am lăsat florile grămadă lângă targa lui și m-am dus repede la Maricica, povestindu-i ce primire am avut. Nu știu de unde a făcut ea rost de un pachet de țigări „Meseriaș” cu care m-am dus din nou la rănitul meu.

- Dumnezeu să te răsplătească, mă făcă. Dă-le încoa să nu te vadă cineva, că aici nu-i voie să fumăm. Le dau eu și la alții. Dar chibrituri n-ai adus?

- Nu.

- Dă fuga și adă și o cutie de chibrituri.

M-am dus din nou jos, dar până să găsesc și chibriturile, trenul a plecat. Doamna care îmi dăduse florile m-a întrebat:

- Nu-i așa că s-au bucurat răniții că le-ai dat câte o floare?

- Da doamnă, le-a făcut mare plăcere. Dar în gândul meu mi-am zis că numai florile lipseau răniților, încolo aveau de toate, iar tare:

- Unii ar fi vrut o țigară

- Doamne ferește! Tutunul face rău chiar oamenilor sănătoși, dar răniților. Să nu cumva să le dai țigări.

- Nu le dau doamnă, că n-am de unde și apoi chiar de aș avea, cum să le dau dacă spuneți dumneavoastră că le face rău.

- Bravo băiețuș, așa să faci.

Ce știi tu, m-am gândit eu, îți închipui că de flori le arde răniților. Ei au nevoie să li se schimbe pansamentele, să fie spălați și bărbieriți.

Venirea refugiaților

Înainte de Crăciun, au început să sosească cu duiumul refugiații din Oltenia și Muntenia. Erau bătrâni și tineri, copii și femei. Unii mai apucaseră a lua câte ceva de prin casele lor, alții fugiseră doar cu ce era pe ei. Toți erau extenuați de oboseală, ruși, murdari și flămânzi. Nu se organizase nimic pentru primirea și cazarea lor, dar nici nu s-ar fi putut organiza ceva pentru că uneori veneau cu un tren 10 - 15 familii, alteori nici unul. Cei mai mulți dintre refugiații ce se opreau aici, erau salariați la C.F.R. și cum Pașcanii rămăsese cel mai important centru feroviar după Iași, aici puteau fi încadrați în muncă. În general, toți salariații de stat erau repuși în drepturi la resorturile la care funcționaseră înainte de evacuare. Mai greu era cu ceilalți, dar cu timpul s-au acomodat și aceștia. Meseriașii mai cu seamă, s-au descurcat mai ușor. Dacă nu găseau de lucru în Pașcani, plecau prin satele învecinate și își găseau ocupație. Bani nu erau, dar această lipsă nu prezenta nici o importanță, plata se făcea în natură: un flec la ghetă costa două ouă; o pereche de pingele era plătită cu o sită de făină de păpușoi.

Cu venirea refugiaților, populația se triplase, dar toată lumea avea unde să doarmă și ce să mănânce. Nu știu dacă a fost o măsură gândită sau doar o întâmplare fericită, a făcut ca în vară nici păpușoiul nici fasolea n-au avut căutare și au rămas nevândute. Ce ne-am fi făcut noi fără fasole și mămligă în iarna aceea? Bine ar fi fost dacă cel puțin

am fi știut câți refugiați vor mai veni. La fiecare casă erau câte două - trei familii. Nu mai era loc nicăieri și refugiații veneau mereu. Bărbații și tinerii se culcau în fân, prin podurile șurilor, unde se adunau mai mulți ca să se poată încălzi pe timpul nopților geroase. Șefii cei mari de la gară, au improvisat niște linii de garaj pe care au tras toate vagoanele acoperite care erau defecte și în fiecare au cazat câte două - trei familii. În cele din urmă s-a terminat și exodul refugiaților; până la Bobotează au mai venit câțiva întârziați, apoi n-au mai venit.

La început, femeile mai cu seamă, nu se puteau înțelege între ele. Oltencele vorbeau repede și numai în perfectul simplu, iar moldovencele le ascultau atente, cu mâna la gură și nu pricepeau nimic: „*Uiti cii, drăguța me, eu ti rog pi mata sî vorbești mai încet cî nu pricep ci vrei sî spui*”. Curând au început să se înțeleagă perfect, când muntencele și oltencele au învățat ce e „burluiul”, „curechiul”, „oghialul” și celelalte. Doi ani aproape, cât au stat refugiații la noi, n-am auzit niciodată ca o moldoveancă să se certe sau să aibă vreo neînțelegere cu musafirele lor. Refugiatele între ele însă de multe ori nu s-au înțeles.

La noi a locuit domnul locotenent Vălescu și soția sa. El comanda o unitate de pionieri care lucra la triajul gării de mărfuri și la racordare. Racordarea, era o porțiune de cale ferată care făcea legătura între linia de CF care venea de la Iași și cea care mergea spre Roman, pentru ca trenurile să meargă direct, ocolind gara mare. Era un om înalt, bine făcut, brunet și cu o mustață tăiată scurt. Cât a stat la noi, nu l-am auzit niciodată ridicând tonul sau vorbind aspru cu vreun soldat...”

Îmi exprim speranța că într-un timp relativ scurt, *Amintirile*, în întregime să fie publicate în volum, iar acest cronicar pășcănean să aibă pentru memoria colectivă un însemn în urbea sa natală.

Anexe:

Asociația Cercetașilor Români din Războiul 1916-1919
 sub
 ÎNALȚUL PATRONAJ AL M.S. REGEIUI CAROL II
 COMITETUL CENTRAL
 București I. — Bul. Elisabeta No. 37 — Telefon 3.71 66

București, 6 Iulie 1939

Chitanța No. 7080

S'a primit de la D. *Capitan Costăchel Ioan*
 domiciliat în *Imprun* Str. *de la* No. *10*
 pentru:

Taxă înscriere	—
Colizați anul în curs	200
Carte de membru	—
Statut	—
Colizații restante	—
Însemnul de război	—
Donație construcția Căminului	100
Taxe pentru brevet	20
Timbre cercetășești	310
Diverse	—
Total Lei	420

Adică lei *420* (patru sute douăzeci lei)

Cășier general, *Costăchel*
 Operat în registrul de evidențe
 sub No. *1160*
 Cășier general.

MB. L. Capitan Costăchel Ioan
a achitat la cont, cotizația pe
1939, contul lui pentru asociația
căminului și taxa a 3 brevete:
Crucea comemorativă brei nr. 60497
Medalia Mitoș " " 14891
Insigna de război " " 845
și rugăm pe L. Cășier al
Subsecretului Timis ca la suma
de 420 lei Capitan Costăchel, a-i
trimită banii la adresa indicată
de noi, primindu-l taxa pentru
scrisoarea recomandată.

Constata
P. Cășier
6.VII.1939

Chitanță primită de la căpitan Costăchel Ioan

Medalii primite de căpitan Costăchel Ioan

Breviar biografic: Ioan Costăchel (1905 – 1978)

• 1905, ianuarie 13, născut în orașul Pașcani, jud. Baia (în prezent Iași); tatăl, Nicolae, mecanic de locomotive la Depoul Pașcani, mama, Elisabeta, casnică; alți frați și surori - Maria (n. 1899), Emilia (n. 1908), Gheorghe (n. 1912), Dumitru (n. 1914).

• 1905 - 1921, la Pașcani: copilăria, școala primară, cursul inferior de liceu, pe care îl face la Școala particulară, cu examene la Fălticeni, în perioada 1917 - 1921; pe timpul războiului a fost cercetaș, decorat cu medaliile "Victoria", Crucea Comemorativă a războiului 1916 - 1918, Crucea "Meritul Sanitar".

• 1921 - 1924, Liceul Militar, la Iași.

• 1924 - 1925, funcționar la Depoul CFR Pașcani; îi murise tatăl (1923), mama era foarte bolnavă (paralizată) și s-a ocupat de întreținerea familiei.

• 1925 - 1927, Școala Pregătitoare de Ofițeri de Infanterie, Sibiu; 1 iulie 1927, sublocotenent (Î. D. 2168).

• 1927 - 1928, la Regimentul 4 Grăniceri Deva.

• 1928 - 1929, Institutul Militar de Educație Fizică, București.

• 1929 - 1930, Școala Specială a Infanteriei, Sibiu.

• 1930 - 1932, la Regimentul 6 Grăniceri, Chișinău; avansat locotenent, 10 mai 1931 (Î. D. 1553).

• 1932 - 1937, la Batalionul de Gardă al Palatului, București; rol în instruirea militară a viitorului rege Mihai.

• 1937 - 1938, la Școala Specială a Infanteriei, Sibiu, cadru didactic; avansat căpitan, 10 mai 1938 (Î. D. 1554).

• 1938 - 1941, Școala Superioară de Război: martie 1938, examen de admitere; 1938 - 1939, stagiul la Regimentul 5 Vânători, Timișoara; 1939 - 1941, cursuri; iunie - noiembrie 1940, mobilizat la Armata 3, Roman, ca șef Birou la Secția IV.

• 1941, iunie - noiembrie, pe front, în primul eșalon, cu Divizia 13 Infanterie, ca șef Birou 1 și apoi 4; decorat cu Ordinele „Mihai Viteazul”, „Steaua României” și „Crucea de Fier” germană, pentru fapte deosebite de arme în luptele de la Sărata Nouă (Basarabia) și la cele din jurul Odesei. În octombrie 1941 pleacă în permisie pentru căsătorie; soția, Verona Dăscăliței, din Târgul Neamț, nu a avut dotă, fiind 16 copii la părinți.

• 1941, noiembrie - 1942, ianuarie, șef Birou 4, la aceeași divizie, în țară.

• 1942, ianuarie - iunie, la Corpul de Munte, Partea Sedentară, Brașov, ca șef Birou 3.

• 1942, iulie - 1943, iulie, la Divizia 11 Infanterie, Slatina; rămâne la Permanență, după plecarea acesteia pe front; în primăvara anului 1943 organizează o nouă Divizie 11, urmare a pierderilor de pe front.

• 1943 - iulie - decembrie, la Marele Stat Major, Secția VI Transporturi; 15 decembrie, incident la Cercul Militar cu generalul Vintilă Davidescu, care susținut de generalul Ilie Șteflea, obține pedepsirea ofițerului.

• 1943, decembrie - 1944, ianuarie, arest la domiciliu; 25 ianuarie primește ordin scris de plecare pe front în prima linie la comanda unui batalion.

• 1944, ianuarie 29 - august 22, pe front la comanda Batalionului 2 din Regimentul 12 Dorobanți, Divizia 15 Infanterie: la Est Oceacov, zona Kuțurub – Pokrovka - Ivanovka, până în martie; retragera în zonele Agiaska, apoi Carcmaz (pe Nistru); consolidarea în zona Olănești (tot pe Nistru), unde a primit întăriri și a constituit un Detașament cu care a menținut un Cap de Pod din aprilie până în august; avansat maior la 1 aprilie 1944 (Î. D. 617); la 22 august ora 14 primește ordin de retragere, trupele sovietice aflându-se deja în spate la 30 de km.

• 1944, august 22 - 25, retragere pe itinerariul Captani (un brand i-a omorât calul și i-a provocat 8 răni), Sărata, Slătărești, Tărtărești, Dănești, Tașli, Selioglu; cade prizonier prin încercuire, în după amiaza zilei de 25 august.

• 1944, august 25 - 1945, aprilie, prizonier în lagărele de la Odesa și Oranki – Monastârca.

• 1945, aprilie - iunie, constituirea și instruirea Diviziei „Horia, Cloșca și Crișan”, el fiind șeful Secției IV Organizare.

• 1945, iulie - deplasare în țară, la Pitești.

• 1945, septembrie, în Sanatoriul Militar Herculane; avansat locotenent – colonel (25 octombrie 1945).

• 1945, decembrie - 1947, august, în cadrul Inspectoratului pentru Educație, Cultură și Propagandă; initial la Organizare, apoi Șef Serviciu Educație Fizică; a organizat campionate de ski, echipele sportive ale Armatei.

• 1947, septembrie 1, trecut în rezervă; în ultima notă calificativă, semnată de general Mircea Haupt, este etichetat ca „reactionar”.

• 1947 - 1949, se ocupă de agricultură la Cristian, Brașov, unde promise lotul de 5 ha pentru decorarea cu „Mihai Viteazul”; a locuit împreună cu mama și o soră, soția rămăsese la București, unde lucra ca funcționară; aprilie 1949 cedează lotul de 5 ha Fermei de stat „Steagul Roșu” și revine la București; august - septembrie 1949 concentrat.

• 1950 - 1978, locuiește la București (excepție ianuarie - martie 1954, funcționar administrativ la AVSAP Suceava), unde avea să sufere persecuții și umilințe repetate: în iarna anului 1950, în micul apartament cu două camere în care stătea cu soția și mama, este obligat să primească trimiși ai Oficiului Închirieri, fiind amenințați cu evacuarea din locuință și din București; găsește cu greu de lucru, îndeplinind funcții inferioare nivelului și capacității sale (normator, planificator, contabil, referent tehnic) și pentru perioade scurte de vreme, de regulă până la sosirea referințelor biografice; concentrat iunie - august 1951 și iulie - decembrie 1953; pensionat militar (31.03.1954); 1959 - 1960 a fost arestat și cercetat la Penitenciariul U.M.0123/H. Este invitat de colegii de liceu militar (1970) și cei de Școală Superioară de Război (1974), la întâlnirile aniversative organizate.

• 1978, iulie 25, încetează din viață la București și este înmormântat în cimitirul din orașul Pașcani.

Surse: Arhivele Militare Române, fond Memorii originale, CM. București, locotenenți-colonei, dosar nr. 216, pp. 3 - 7.